

Міністерство освіти і науки України
Поліський національний університет
Кафедра бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту

Кваліфікаційна робота
на правах рукопису

КАРАВАЄВА ТЕТЯНА ВІКТОРІВНА

УДК 657.1:339.1

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ І АНАЛІЗУ НАЯВНОСТІ ТА
ВИКОРИСТАННЯ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ
ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ**

Спеціальність 071 – облік і оподаткування

Подається на здобуття освітнього ступеня магістр

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень.
Використання ідей, результатів і тестів інших авторів мають посилання на
відповідне джерело

_____Тетяна КАРАВАЄВА

Науковий керівник
САВЧЕНКО Наталія Миколаївна
кандидат економічних наук, доцент

Житомир – 2024

Робота виконана на кафедрі бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту Поліського національного університету

Рецензент: професор кафедри фінансів і кредиту Поліського національного університету, д.е.н., проф. ВІЛЕНЧУК Олександр Миколайович

Висновок комісії за результатами попереднього захисту:

допустити до захисту

Голова комісії _____
(підпис)

Тетяна ГАЙДУЧОК
(прізвище та ініціали)

Висновок кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту за результатами попереднього захисту:

допустити до захисту

Протокол засідання кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту № _____ від _____ 2024 року

В.о. завідувача кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту
Наталія МАЛЮГА _____
(підпис)

«___» _____ 2024 р.

Результати захисту кваліфікаційної роботи

Студент(ка) КАРАВАЄВА Тетяна Вікторівна захистив(ла) кваліфікаційну роботу з оцінкою: сума балів за 100-бальною шкалою _____, за університетською шкалою _____

Секретар ЕК _____
(підпис)

Ганна МАЙДУДА
(прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Каравасєва Т.В. Організація обліку і аналізу наявності та використання виробничих запасів на підприємствах харчової промисловості

Кваліфікаційна робота на здобуття наукового освітнього ступеня магістра за спеціальністю 071 - облік і оподаткування. – Поліський національний університет, Житомир, 2024

Виробничі запаси в м'ясопереробних підприємствах являються однією із найважливіших складових оборотних активів і від ефективності управління порядком їх придбання, зберігання і використання, в кінцевому підсумку, залежить економічна ефективність діяльності суб'єкта господарювання. Так як інформаційною основою процесу прийняття управлінських рішень виступає обліково-аналітична інформація, то прослідковується пряма залежність ефективності системи управління та раціональності організації систем обліку і аналізу.

В кваліфікаційній роботі розглянуто теоретичні основи організації обліку і аналізу наявності та використання виробничих запасів, а саме: досліджено економічний зміст дефініції «виробничі запаси», нормативно-наукове забезпечення організації обліку, особливості формування облікової політики щодо наявності та використання виробничих запасів, вплив технологічних особливостей м'ясопереробної галузі на порядок організації обліково-аналітичної системи. Вивчено практичний досвід організації обліку та аналізу наявності та використання виробничих запасів в ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат» та виокремлено проблемні аспекти.

Запропоновано, з метою удосконалення організації обліку виробничих запасів використовувати метод Just-in-Time, який дозволить мінімізувати обсяг виробничих запасів, що зберігаються на складах, знизить витрати на їх утримання, дасть змогу уникнути зупинок технологічних процесів, пов'язаних із переробкою м'яса.

Ключові слова: облік, аналіз, виробничі запаси, управління, оцінка

ABSTRACT

Karavaeva T.V. Organization of accounting and analysis of the availability and use of production stocks at food industry enterprises

Qualification work for obtaining a scientific educational master's degree in specialty 071 - accounting and taxation. – Polissa National University, Zhytomyr, 2024

Production stocks in meat processing enterprises are one of the most important components of current assets, and the economic efficiency of the business entity ultimately depends on the efficiency of managing the order of their acquisition, storage and use. Since the accounting and analytical information serves as the informational basis of the management decision-making process, the direct dependence of the efficiency of the management system and the rationality of the organization of accounting and analysis systems is followed.

The qualification paper examines the theoretical foundations of the organization of accounting and analysis of the availability and use of production stocks, namely: the economic meaning of the definition "production stocks", the normative and scientific support of the organization of accounting, the peculiarities of the formation of an accounting policy regarding the availability and use of production stocks, the influence of technological features of meat processing industry on the order of organization of the accounting and analytical system. The practical experience of the organization of accounting and analysis of the availability and use of production stocks in LLC «Zhytomyr meat processing plant» was studied and problematic aspects were identified.

It is proposed to use the Just-in-Time method in order to improve the organization of inventory accounting, which will minimize the amount of inventory stored in warehouses, reduce the costs of their maintenance, and avoid stoppages of technological processes related to meat processing.

Keywords: accounting, analysis, production stocks, management, evaluation

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. Теоретичні основи організації обліку і аналізу наявності та використання виробничих запасів у вітчизняних підприємствах	9
1.1 Економічний зміст виробничих запасів та їх класифікація	9
1.2 Особливості формування облікової політики щодо наявності та використання виробничих запасів	14
1.3 Характеристика стану розвитку харчової промисловості цілому та економічних показників розвитку ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат»	17
Розділ 2 Практичні аспекти організації обліку та аналізу наявності та використання виробничих запасів в ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат»	24
2.1 Організація обліку наявності і використання виробничих запасів в підприємстві харчової промисловості	24
2.2 Аналіз наявності і використання виробничих запасів	29
2.3 Удосконалення організації обліку та аналізу наявності та використання виробничих запасів в ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат»	32
Висновки і пропозиції	38
Список використаної літератури	41
Додатки	45

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Аграрний сектор і харчова промисловість в Україні є важливими галузями економіки, які забезпечують українців робочими місцями та сприяють економічному розвитку країни. Забезпечення населення України продуктами харчування є важливою національною та соціально-економічною задачею, яка вимагає системного підходу, прийняття ефективних управлінських рішень та формування сприятливого економічного середовища. В свою чергу, виробничі запаси виявляються ключовим елементом ефективного управління ланцюгом постачання та виробництва в харчовій промисловості, сприяючи забезпеченню стабільності, якості та конкурентоспроможності підприємства.

Війна в Україні створює серйозні проблеми розвитку харчової промисловості, що вимагає необхідності розв'язання цих проблем спільними зусиллями уряду, бізнесу та міжнародних організацій для забезпечення безпеки, стабільності та доступності продуктів харчування для всього населення. В зв'язку з цим особливої актуальності набувають питання інформаційного забезпечення процесу прийняття управлінських рішень що порядку зберігання та використання виробничих запасів в підприємствах харчової промисловості.

Проведені дослідження дають змогу стверджувати, що проблемами організації обліково-аналітичного забезпечення процесу прийняття управлінських рішень займалися ряд вітчизняних та зарубіжних вчених. Особливо важливий вклад здійснили своїми працями такі вчені, як: М.Т. Білуха, Ф.Ф. Бутинець, Б.І. Валуєв, Г.Г. Кірейцев, С.Ф. Голов, Я.Д. Крупка, В.Г. Ловінська, С. О. Левицька, І. Б. Садовська, Є.П. Мних, В.Г. Лінник, П.О. Куцик, М.С. Пушкар, М. Ліндерс, Дж. Уотерс, Л.Г. Медвідь, М.І. Должанський, М.В. Корягін та інші. Згадані вчені у своїх працях розглядали теоретичні аспекти організації обліку і аналізу наявності і використання виробничих запасів, розробляли шляхи обліково-аналітичного забезпечення

виробничого менеджменту. Проте вони залишили поза увагою розгляд впливу галузевих особливостей на порядок організації обліку та аналізу, що вимагає проведення додаткових наукових досліджень вченими та практиками. Дана проблематика зумовила необхідність проведення подальших досліджень в цьому напрямку.

Мета та завдання дослідження. *Метою дослідження* виступає вивчення теоретичних та практичних аспектів організації обліку та аналізу наявності та використання виробничих запасів на прикладі підприємствах харчової промисловості. Відповідно до поставленої мети було виокремлено наступні *завдання*:

- вивчити теоретичні основи організації обліку і аналізу наявності та використання виробничих запасів у вітчизняних підприємствах;
- розглянути вплив галузевих особливостей підприємствах харчової промисловості на порядок формування облікової політики щодо виробничих запасів;
- ознайомитись із практичними аспектами організації обліку та аналізу наявності та використання виробничих запасів в ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат»;
- провести аналітичні розрахунки щодо порядку зберігання і використання виробничих запасів в досліджуваному підприємстві;
- виокремити шляхи удосконалення організації обліку та аналізу наявності та використання виробничих запасів в ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат».

Об'єктом дослідження виступила обліково-аналітична діяльність Товариства з обмеженою відповідальністю «Житомирський м'ясокомбінат» в частині організації обліку та аналізу наявності та використання виробничих запасів. **Предметом дослідження** є сукупність процес організації обліку та аналізу наявності та використання виробничих запасів.

Методи дослідження. В ході проведеного дослідження нами були використанні як загально-наукові, так і специфічні методи. Так при вивченні

економічного змісту категорії «виробничі запаси» та їх класифікаційного поділу – методи аналізу та синтезу, при визначені ролі обліку і аналізу виробничих запасів – методи індукції та дедукції, при розгляді концептуальних основ організації облік і аналізу виробничих запасів – метод діалектичного пізнання, при вивченні аналізу динаміки використання виробничих запасів в харчовому підприємстві – економіко-математичні методи, в ході ознайомлення із практичним досвідом організації обліку зберігання і використання виробничих запасів – метод спостереження, а також методи бухгалтерського обліку (документування, інвентаризації, подвійного запису, рахунку).

Інформаційною базою дослідження кваліфікаційної роботи виступали наукові доробки вітчизняних та зарубіжних вчених із проблематики організації обліково-аналітичної діяльності щодо наявності і використання виробничих запасів, матеріали міжнародних та всеукраїнських конференцій, нормативно-правові акти (Закони України, ПКУ, НПСБО, МСБО, інструкції, методичні рекомендації та ін.), а також дані бухгалтерського обліку досліджуваного підприємства харчової промисловості. За 2019-2022 роки.

Практичне значення кваліфікаційного дослідження полягає в удосконаленні процесу прийняття управлінських рішень на основі використання обліково-аналітичної інформації щодо наявності та використання виробничих запасів, що дасть змогу підвищити оперативність прийняття управлінських рішень, знизить трудомісткість облікових робіт та підвищить якість даних.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ НАЯВНОСТІ ТА ВИКОРИСТАННЯ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ У ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

1.1 Економічний зміст виробничих запасів та їх класифікація

Суб'єкти господарювання від форм власності та методів господарювання в своїй діяльності використовують виробничі запаси, які є найважливішою частиною оборотних активів. Сировина та матеріали, запасні частини, ПММ та інші види виробничих запасів – найнеобхідніший елемент виробничого процесу, а отже і економіки. Виробничі запаси дозволяють підприємствам підтримувати неперервність здійснення господарської діяльності, уникати виробничих простоїв та вчасно виконувати замовлення. Підтримка оптимального рівня виробничих запасів дозволяє зменшити ризик виникнення дефіциту сировини або матеріалів, що може стати перешкодою для виробництва та реалізації продукції. Ефективне управління виробничими запасами допомагає оптимізувати рівень і частоту закупівель сировини та матеріалів, що впливає на ефективність виробництва та вартість продукції.

Проведені дослідження дають змогу засвідчити, що на сьогоднішній день питання організації обліку наявності та використання виробничих запасів мають велику кількість проблемних питань, починаючи із трактування економічного змісту категорії «виробничі запаси» і завершуючи питаннями пошуку удосконалення обліку. Неоднозначність поглядів вчених на поняття «виробничі запаси» зумовив необхідність проведення додаткового розгляду економічного змісту даної дефініції, а також вивчення впливу галузевих особливостей на класифікаційний поділ виробничих запасів.

До моменту реформування в Україні бухгалтерського обліку замість поняття «виробничі запаси» широко використовувалися такі поняття як: товарно-матеріальні цінності, матеріальні ресурси, предмети праці та ін. З

метою зближення положень чинних вітчизняних нормативно-правових актів із положення міжнародних стандартів обліку і звітності було затверджено на законодавчому рівні поняття «виробничі запаси». Огляд тлумачень економічного змісту даної дефініції наведено в додатку А. Враховуючи думки провідних вчених можна стверджувати, що виробничі запаси – це створені власними силами або придбані матеріальні цінності, які будуть використовуватися підприємством в ході здійснення ним господарської діяльності.

Місце виробничих запасів в складі господарських засобів суб'єкта господарювання наведено на рис. 1.1:

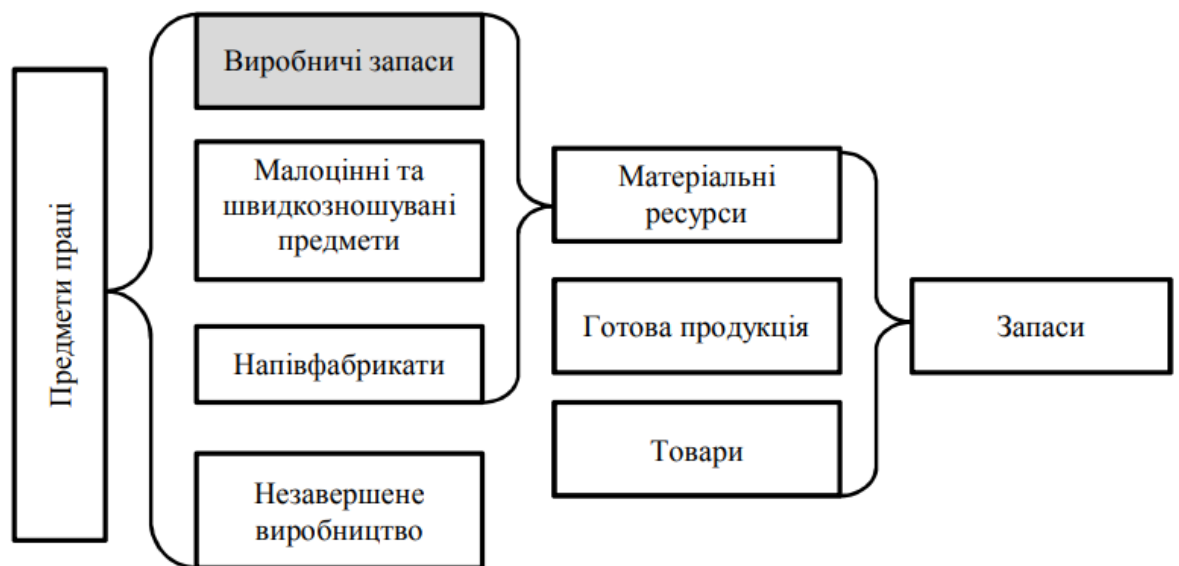

Рис. 1.1 Місце виробничих запасів в складі господарських засобів суб'єкта господарювання [21]

Так як виробничі запаси за своє важливістю у виробничій діяльності, фізичною формою, можливістю використання є неоднорідними активами актуальним є вивчення їх класифікаційного поділу (додаток Б). Класифікація виробничих запасів дозволяє розуміти, який вид запасів потрібен найбільше, відсутність яких може бути менш критичною, допомагає приймати рішення щодо оптимізації рівня запасів в підприємстві. За допомогою класифікаційного поділу виробничих запасів можна оптимізувати

планування процесів виробництва та постачання сировини, забезпечити наявність оптимального рівня обігових коштів і уникнути формування надмірної кількості виробничих запасів. В цілому, класифікаційний поділ виробничих запасів є важливим інструментом управління запасами, який допомагає підприємствам ефективно використовувати свої ресурси і оптимізувати свою господарську діяльність.

Всі виробничі запаси мають бути оцінені в момент їх надходження в підприємство, в ході їх зберігання і при вибутті. Основні положення, якими слід керуватися в ході оцінки виробничих запасів наведено в НПСБО 9 «Запаси» (додаток В). Порядок формування вартості виробничих запасів в розрізі шляхів надходження виробничих запасів наведено в таблиці 1.1:

Таблиця 1.1

Шляхи надходження виробничих запасів та порядок визначення їх первісної вартості*

Первісна оцінка запасів	Витрати, що входять до первісної вартості
1	2
Придбаних за плату	<ul style="list-style-type: none"> • суми, що сплачуються згідно з договором постачальнику (продавцю) за вирахуванням непрямих податків • суми ввізного мита; • суми непрямих податків у зв'язку з придбанням запасів, які не відшкодовуються підприємству; • ТЗВ (затрати на заготівлю запасів, оплата тарифів (фрахту) за вантажно-розвантажувальні роботи і транспортування запасів усіма видами транспорту до місця їх використання, включаючи витрати зі страхування ризиків транспортування запасів). • інші витрати, які безпосередньо пов'язані з придбанням запасів і доведенням їх до стану, в якому вони придатні для використання у запланованих цілях. До таких витрат, зокрема, належать прямі матеріальні витрати, прямі витрати на оплату праці, інші прямі витрати підприємства на доопрацювання і підвищення якісно технічних характеристик запасів.
Безоплатно отриманих	Визнається їх справедлива вартість
Внесених до статутного капіталу	Визнається погоджена засновниками підприємства їх справедлива вартість
Виготовлених власними силами	Визнається їхня виробнича собівартість, яка визначається за Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 16 "Витрати".

Продовження таблиці 1.1

1	2
Отримані в обмін на подібні запаси	Дорівнює балансовій вартості переданих запасів. Якщо балансова вартість переданих запасів перевищує їх справедливу вартість, то первісною вартістю отриманих запасів є їх справедлива вартість. Різниця між балансовою і справедливою вартістю переданих запасів включається до складу витрат звітного періоду.
Придбаних в обмін на неподібні запаси	Дорівнює справедливій вартості переданих запасів, збільшених (зменшених) на суму грошових коштів чи їх еквівалентів, що була передана (отримана) в процесі обміну

* побудовано автором на основі джерела [7]

Обираючи метод оцінки, підприємство повинно дотримуватися внутрішніх стандартів (положень облікової політики), вимог законодавства та принципів ведення бухгалтерського обліку.

Процес перетворення виробничих запасів в готову продукцію в підприємстві наведено на рис. 1.2.

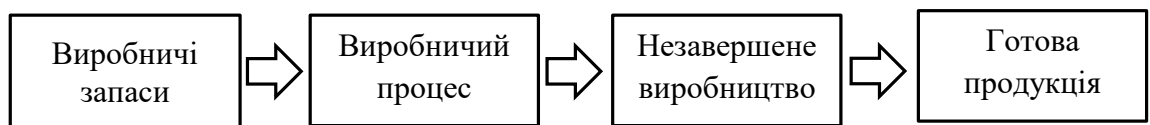

Рис. 1.2 Процес перетворення виробничих запасів в готову продукцію

В ході такого перетворення потрібно дотримуватися суб'єкту господарювання концептуальних положень організації обліку виробничих запасів (додаток Г). В свою чергу концептуальні положення прямо залежать від положень чинних нормативно-правових активів, що встановлюють основні правила ведення обліку виробничих запасів (додаток Д).

Проведений огляд вітчизняного правового забезпечення обліку виробничих запасів дає змогу стверджувати, що положення вивчених документів здебільшого носять загальний характер. При цьому основним нормативно-правовим актом, що регулює порядок ведення обліку виробничих запасів є НПСБО 9 «Запаси». Структура НПСБО 9 наведена на рис 1.3:

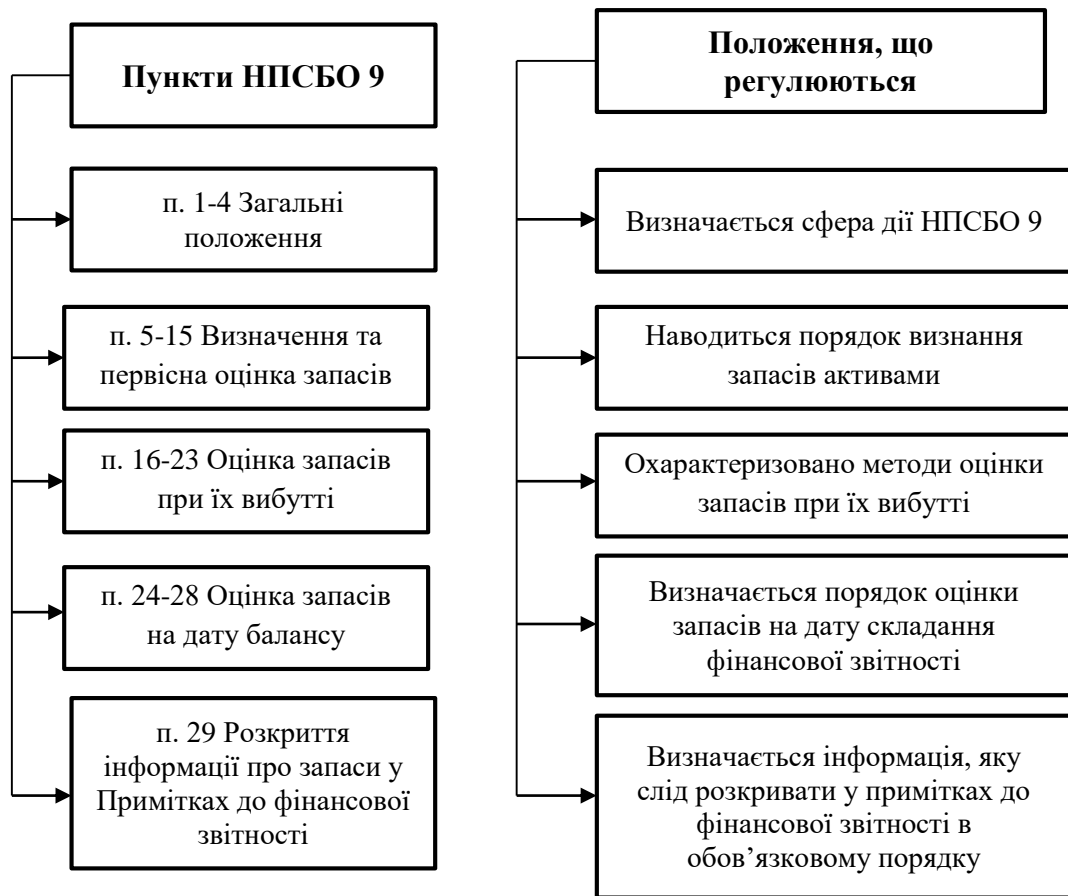

Рис. 1.3 Структура НПСБО 9 «Запаси» [7]

Також, основні засади ведення обліку виробничих запасів наведено в МСБО 2 «Запаси» [8]. НПСБО 9 та МСБО 2 мають як спільні риси, так і відмінності. Порівняльна характеристика вище згаданих нормативно-правових актів наведена в додатку Ж.

Нормативно-правовий аспект є ключовим в організаційному механізмі побудови бухгалтерського обліку запасів, що обумовлено наступним:

- по-перше, дотримання суб'єктами господарювання єдиних правил ведення бухгалтерського обліку, які встановлені законодавчими актами, – носить обов'язковий характер;

- по-друге, задля забезпечення інформаційних потреб менеджменту підприємства та підвищення достовірності облікової інформації має бути взаємоузгодженою система нормативно-правових актів, що унормовує облік запасів – з однієї сторони (в тому числі й з урахуванням тенденцій інтеграції

національних систем бухгалтерського обліку в міжнародний законодавчий простір), та враховує особливості провадження інноваційної діяльності – з іншої [1].

Отже, розуміння важливості наявності оптимальної кількості виробничих запасів в складі оборотних активів є запорукою забезпечення безперервності ведення господарської діяльності. Досягти цього можна завдяки правильній організації бухгалтерського обліку виробничих запасів на основі використання норм чинних правових актів.

1.2 Особливості формування облікової політики щодо наявності та використання виробничих запасів

Облікова політика відіграє ключову роль в організації обліку щодо наявності та руху виробничих запасів у підприємстві. Вона визначає принципи, методи, процедури та правила, за якими ведеться облік запасів в конкретному суб'єкті господарювання. Роль облікової політики управління запасами полягає в наступному:

- стандартизація процедур: облікова політика визначає правила та окреслює процедури, що використовуються при веденні обліку виробничих запасів (класифікацію запасів, перелік облікових записів при надходженні і вибутті виробничих запасів, порядок документального оформлення операцій та ін.);

- забезпечення точності і достовірності інформації: облікова політика визначає порядок проведення контрольних перевірок стосовно підтвердження правильності ведення обліку виробничих запасів при їх надходженні, зберіганні та використанні. Це допомагає забезпечити адміністративний персонал достовірною інформацією про кількість та вартість виробничих запасів в розрізі наявної номенклатури, що є важливим для прийняття правильних управлінських рішень;

- визначення методів оцінки запасів: облікова політика містить в обов'язковому порядку методи оцінки виробничих запасів при їх надходженні в розрізі шляхів та прописується обраний метод оцінки запасів при їх вибутті, а також механізм проведення переоцінки вартості виробничих запасів;

- встановлення правил обліку нестач виробничих запасів або ж визначення розміру непридатних до використання запасів: облікова політика включає в себе визначення процедур обліку та списання втрачених або застарілих запасів. Це допомагає уникнути завищення вартості запасів у бухгалтерських записах і забезпечує визначення фактичного розміру показників, що характеризують економічну ефективність діяльності суб'єкта господарювання;

Отже, облікова політика є важливим інструментом для ефективного управління виробничими запасами в підприємстві, що дозволяє забезпечити точність облікових даних, сприяє ефективній організації внутрішнього контролю і гарантує оптимальне використання ресурсів підприємства.

Структура облікової політики щодо виробничих запасів наведено на рис. 1.4. Детально елементи облікової політики наведено в додатку 3.

Отже, при формуванні облікової політики підприємства щодо виробничих запасів необхідно вказати: визначення об'єктів обліку виробничих запасів (одиниці обліку); критерії визнання запасів активами; склад витрат, що не включають до первісної вартості запасів; оцінка запасів, отриманих в процесі ремонту, поліпшення; оцінка надлишків запасів при інвентаризації; методи обліку виробничих запасів; методи оцінки вибуття виробничих запасів; періодичність визначення середньозваженої собівартості одиниці виробничих запасів; оцінка виробничих запасів на дату балансу [33].

Рис. 1.4 Структура облікової політики щодо виробничих запасів [21]

При формування облікової політики у бухгалтерів та інших відповідальних за організацію обліку осіб, можуть виникнути ряд проблем, які варто враховувати при її розробці і впровадженні. До найбільш поширених проблем можна віднести:

1. відсутність аналізу впливу внутрішніх та зовнішніх факторів на діяльність суб'єкта господарювання: часто в підприємствах суб'єкти організації обліку формують елементи облікової політики без достатнього аналізу внутрішніх та зовнішніх факторів, які впливають на господарську

діяльність підприємства, що може призводити до неправильного вибору методів оцінки, правил обліку або порядку використання виробничих запасів;

2. в деяких випадках облікова політика може бути недостатньо стандартизованою, що призводить до недоречного використання методів обліку та відображення інформації щодо виробничих запасів у фінансовій звітності;

3. різні відділи або структурні підрозділи підприємства можуть по-різному інтерпретувати облікові правила, що спричиняє виникнення розбіжностей при веденні обліку та зумовлює формування викривлених даних;

4. облікова політика повинна бути гнучкою та адаптованою у відповідності до змін в законодавстві, стандартах бухгалтерського обліку та внутрішніх господарських процесах підприємства. Недостатня адаптивність може призвести до неактуальності облікової політики⁴

5. облікова політика повинна відповідати вимогам нормативно-правових актів, що регулюють порядок організації та ведення бухгалтерського обліку, таким як, наприклад, МСФЗ або НПСБО, інакше можуть виникнути проблеми з відображенням інформації в фінансовій звітності.

Вищеперераховані проблеми вимагають уважного аналізу та ретельного вивчення при формуванні елементів облікової політики з метою забезпечення її ефективності і відповідності цілям та потребам суб'єкта господарювання.

1.3 Характеристика стану розвитку харчової промисловості цвілому та економічних показників розвитку ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат»

Харчова промисловість України є однією з ключових галузей економіки країни. Вона включає в себе виробництво продуктів харчування,

напоїв, кондитерських виробів та інших товарів споживчого призначення. Переробка м'яса в Україні є важливою галуззю харчової промисловості. Країна має розвинену м'ясопереробну промисловість, яка охоплює виробництво різноманітних м'ясних продуктів для внутрішнього споживання та експорту. Військові дії призвела до дефіциту м'ясної продукції вітчизняного виробництва, адже багато тваринницьких ферм, переробних підприємств було знищено або ж вони опинилися в окупації. Також зростання цін на м'ясо та м'ясні продукти зменшили обсяг їх споживання населенням України. До початку війни українці споживали 67-68 кг м'яса на одну особу на рік. Зараз цей показник складає, станом на 2023 рік, 64 кг. Із цього обсягу найбільше українці купують м'ясо курки або вироби з неї (55-56 % від загального обсягу споживання), адже вона коштує найдешевше.

Якщо характеризувати м'ясопереробну галузь Житомирської області, то Товариство з обмеженою відповідальністю «Житомирський м'ясокомбінат» займає одну із перших сходинок у всеукраїнському рейтингу підприємств, що займаються переробкою м'яса. ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат» займається виробництвом сосисок, сардельок, ковбас варених, напівкопчених, сирокочених та м'ясних делікатесів під торгівельними марками: ТМ «М'ясна Гільдія», ТМ «Ранчо», ТМ «Gremio de la Carne»

В 2014 році в ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат» запроваджена система управління безпекою харчових продуктів відповідно до положень міжнародного стандарту ISO 22000:2005.

Характеристика ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат» представлена в таблиці 1.2

Таблиця 1.2

Характеристика ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат»

Показник	Характеристика показника
Код за ЄДРПОУ	32122069
Уповноважені особи	Бабич Олег Анатольович Семенюк Вікторія Володимирівна
Організаційно-правова форма	Товариство з обмеженою відповідальністю
Види діяльності	Основний: 10.13 виробництво м'ясних продуктів Інші: 10.11 Виробництво м'яса 46.32 Оптова торгівля м'ясом та м'ясними продуктами 46.39 Неспеціалізована торгівля продуктами харчування, напоями та тютюновими виробами

Організаційна структура ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат» представлена на рис. 1.5:

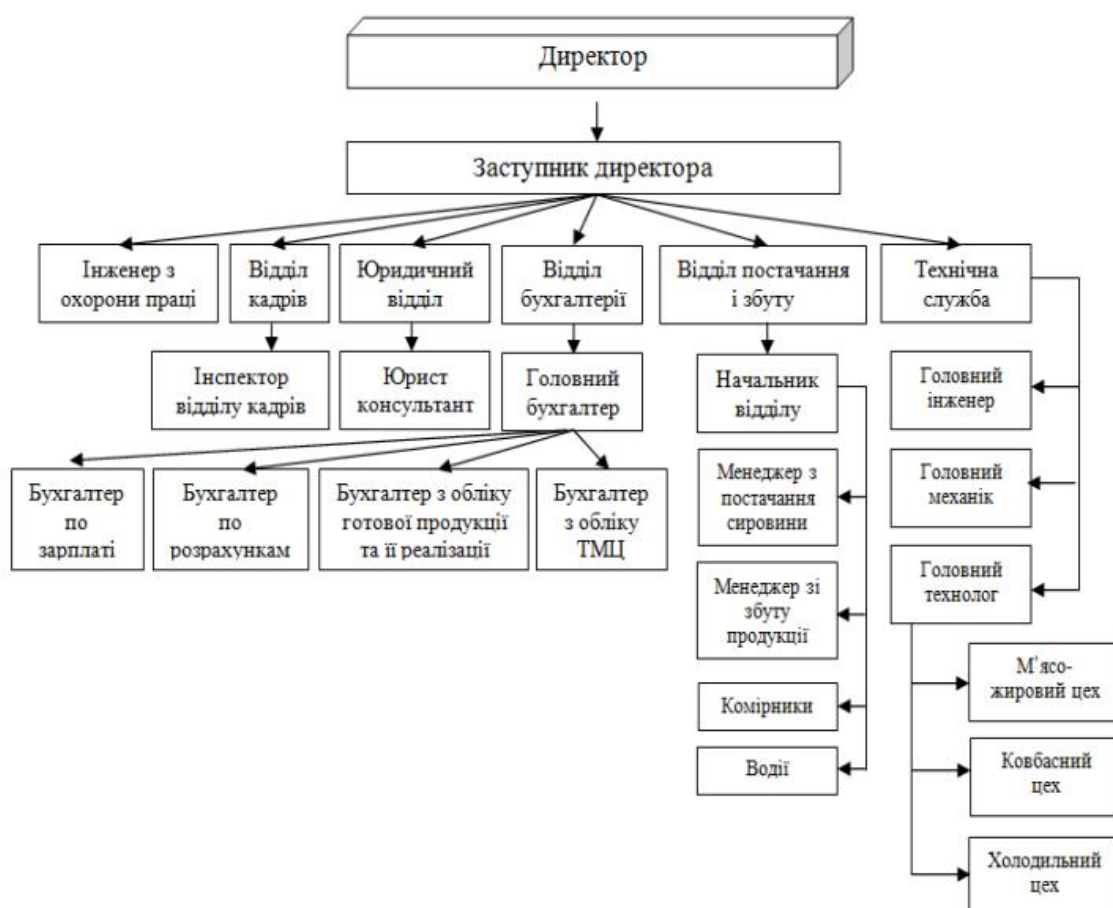

Рис. 1.5 Організаційна структура ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат»

Виробничі процеси ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат» представлено на рис. 1.6:

Рис. 1.6 Виробничі процеси ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат»

З метою оцінки ефективності ведення господарської діяльності досліджуваного підприємства, доцільним є ознайомлення із його показниками, що містяться у фінансовій звітності. Характеристика активів і пасивів ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат» за 2020-2022 роки наведена в табл. 1.3:

Таблиця 1.3

Характеристика активів і пасивів ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат»

Стаття	2020		2021		2022	
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%
1	2	3	4	5	6	7
АКТИВ						
1. Необоротні активи						
Нематеріальні активи	488	0,1	29842	2,8	29764	2,6
Незавершені капітальні інвестиції	3334	0,7	57904	5,5	11766	1,0

Продовження таблиці 1.3

1	2	3	4	5	6	7
Основні засоби	155342	30,8	555208	52,6	602760	52,0
Відстрочені податкові активи	4589	0,9	-	-	-	-
Інші необоротні активи	4487	0,9	4885	0,5	-	-
II. Оборотні активи						
Запаси	77834	15,4	59749	5,7	140359	12,1
Дебіторська заборгованість за продукцію	200857	39,9	261684	24,8	282184	24,4
Дебіторська заборгованість за виданими авансами	6670	3,27	10381	1,0	13114	1,1
Інша поточна дебіторська заборгованість	47665	23,4	63347	6,0	50112	4,3
Грошові кошти	884	0,4	3516	0,3	5748	0,5
Інші оборотні активи	796	3,9	7949	0,8	12395	1,1
Баланс	503826	100,0	1054629	100,0	1157498	100,0
ПАСИВ						
1. Власний капітал						1157498
Зареєстрований (пайовий) капітал	6437	1,3	6437	0,6	6437	0,6
Додатковий капітал	-	-	29720	2,8	29720	2,6
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	11091	2,2	41376	3,9	112289	9,7
Капітал в дооцінках	-	-	286857	27,2	262849	22,7
2. Довгострокові зобов'язання						
Довгострокові кредити банків	244439	48,5	268996	25,5	254650	22,0
Відстрочені податкові зобов'язання	-	-	57292	5,4	54974	4,7
Інші довгострокові зобов'язання	-	-	15022	1,4	3004	0,3
3. Поточні зобов'язання						
Короткострокові кредити банків	15000	3,0	52214	5,0	47914	4,1
Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	29520	5,9	66341	6,3	115033	9,9
Кредиторська заборгованість за:						
товари, роботи, послуги	151647	30,1	162063	15,4	191543	16,5
з бюджетом	3457	0,8	5517	0,5	-	-
зі страхування	2040	0,5	2503	0,2	3062	0,3

Продовження таблиці 1.3

1	2	3	4	5	6	7
з оплати праці	7657	1,5	9634	0,9	11782	1,0
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	298	0,1	24477	2,3	-	-
Поточні забезпечення	10970	2,5	12179	1,2	-	-
Інші поточні зобов'язання	18380	3,6	14001	1,4	64834	5,6
Баланс	503826	100,0	1054629	100,0	1157498	100,0

Дані таблиці 1.3 свідчать, що найбільшу питому вагу в складі необоротних активів ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат» становлять основні засоби. Так, питома вага в 2020 році становила 30,8 % або ж 155342 тис грн, в 2022 році - 52,0 % 602760 тис. грн. Що стосується оборотних активів, то тут найбільша питома вага припадає на дебіторську заборгованість за продукцію (товари, послуги): в 2020 році її сума становила 200857 тис. грн або ж 39,9 %, а 2022 році – 282184 тис. грн або 24,4 % відповідно. Це пов'язано з тим, що досліджуване підприємство переважно реалізує свою продукцію на умовах після оплати.

Що стосується пасивів, то їх структура свідчить, що ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат» для забезпечення здійснення своєї господарської діяльності залучає довгострокові кредити. Їх питома вага становить 48,5 % в 2020 році та 22 % в 2022 році. Зменшення питомиї ваги довгострокових зобов'язань свідчить про своєчасне погашення підприємством своїх боргів перед комерційним банком.

Розглянемо порядок формування показників, що характеризують результативність діяльності ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат».

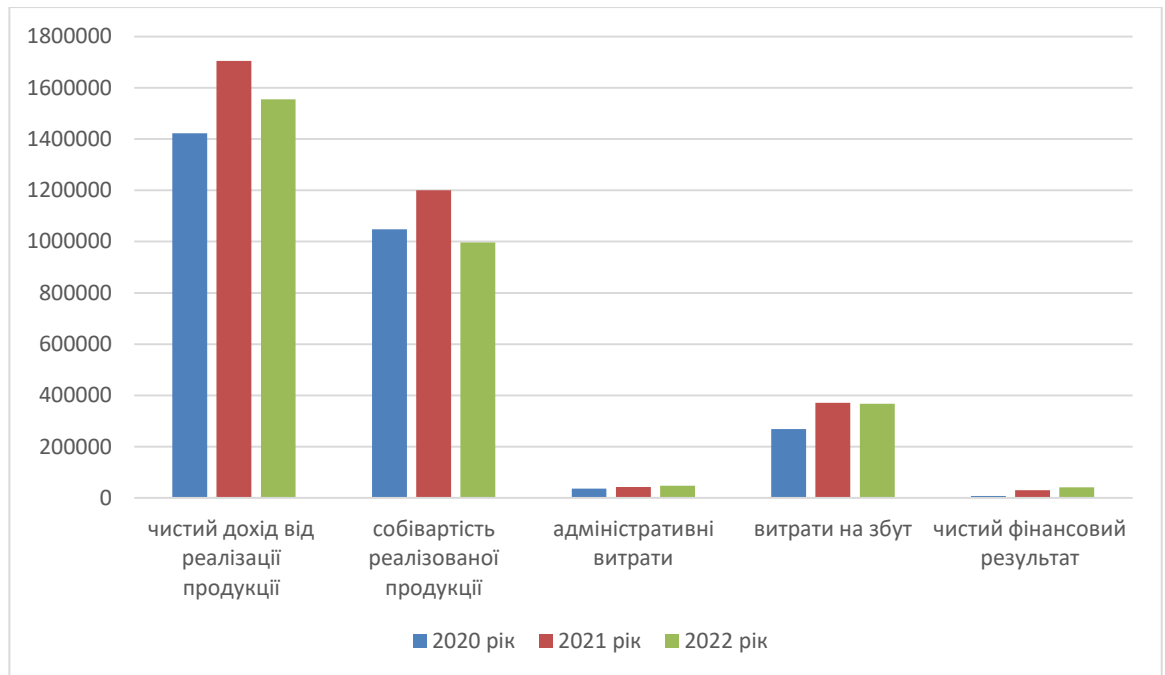

Рис. 1.7 Формування показників, що характеризують результативність діяльності ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат» за 2020-2022 роки

Дані рисунку 1.7 свідчать, що не дивлячись на зменшення в 2022 році ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат» чистого доходу від реалізації продукції та собівартості реалізованої продукції показники чистого фінансового результату збільшились. Так, сума чистого прибутку за досліджуваний період зростає з 7445 тис. грн в 2020 році до 41650 тис. грн в 2022 році, що свідчить про ефективність ведення господарської діяльності.

РОЗДІЛ 2 ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ НАЯВНОСТІ ТА ВИКОРИСТАННЯ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ В ТОВ «ЖИТОМИРСЬКИЙ М'ЯСОКОМБІНАТ»

2.1 Організація обліку наявності і використання виробничих запасів в підприємстві харчової промисловості

Облік виробничих запасів у виробничих підприємствах є однією із найбільш трудомістких ділянок. В зв'язку з цим в ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат» велика увага приділена організації обліку цієї ділянки обліку, що знайшло своє відображення в обліковій політиці досліджуваного підприємства.

Так, в ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат» розроблений головним бухгалтером та затверджений керівником підприємства наказ «Про облікову політику» (додаток С). Елементи облікової політики даного наказу щороку переглядаються головним бухгалтером і, за потреби або на вимогу нормативних актів, можуть змінюватися. Відповідно до вищезгаданого наказу аналітичний облік виробничих запасів за структурними підрозділами організований наступним чином:

- у відділі бухгалтерії – за кількістю і сумою
- на складі – за кількістю;
- в торгівельній мережі – за кількістю і сумою;
- в цехах та відділах – в кількісному вимірі.

Одиницею обліку виробничих запасів в досліджуваному підприємстві визнано їх найменування. Номенклатура наявних виробничих запасів в досліджуваному підприємстві наведена в додатку Т. Оцінка надходження виробничих запасів до ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат» відбувається відповідно до положень НПСБО 9 «Запаси» при їх придбанні. Якщо виробничі запаси були створені підприємством власними силами за

положеннями НПСБО 16 «Витрати»

При списанні запасів використовують наступні методи вибуття:

1. при відпуску запасів у виробництво та реалізацію – за середньозваженою собівартістю;
2. при відпуску товарів для реалізації через роздрібну мережу – метод ціни продажу.

За неможливості ідентифікації партії придбаних запасів для обліку транспортно-заготівельних витрат, використовується окремий спеціальний рахунок.

Запаси, що не приносять вигоду підприємству, визнаються в ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат» неліквідними і списуються за рішенням інвентаризаційної комісії, при складанні звітності не відображають свою вартість у Балансі, а обліковуються на позабалансовому рахунку 07.

Таким чином, елементи облікової політики ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат» в частині організації обліку находження і використання виробничих запасів спрямований на задоволення інформаційних запитів управлінського персоналу з метою підвищення ефективності їх використання.

Ведення обліку наявності і використання виробничих запасів починається із заповнення первинних, а далі зведених документів. Так як ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат» зберігає на складах і використовує в процесі велику кількість виробничих запасів, то і організація обліку щодо документального відображення надходження та вибуття виробничих запасів є досить складним процесом, який регулюється розробленим в підприємстві графіком документообороту.

Документальне оформлення руху виробничих запасів в ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат» наведено на рис. 2.1:

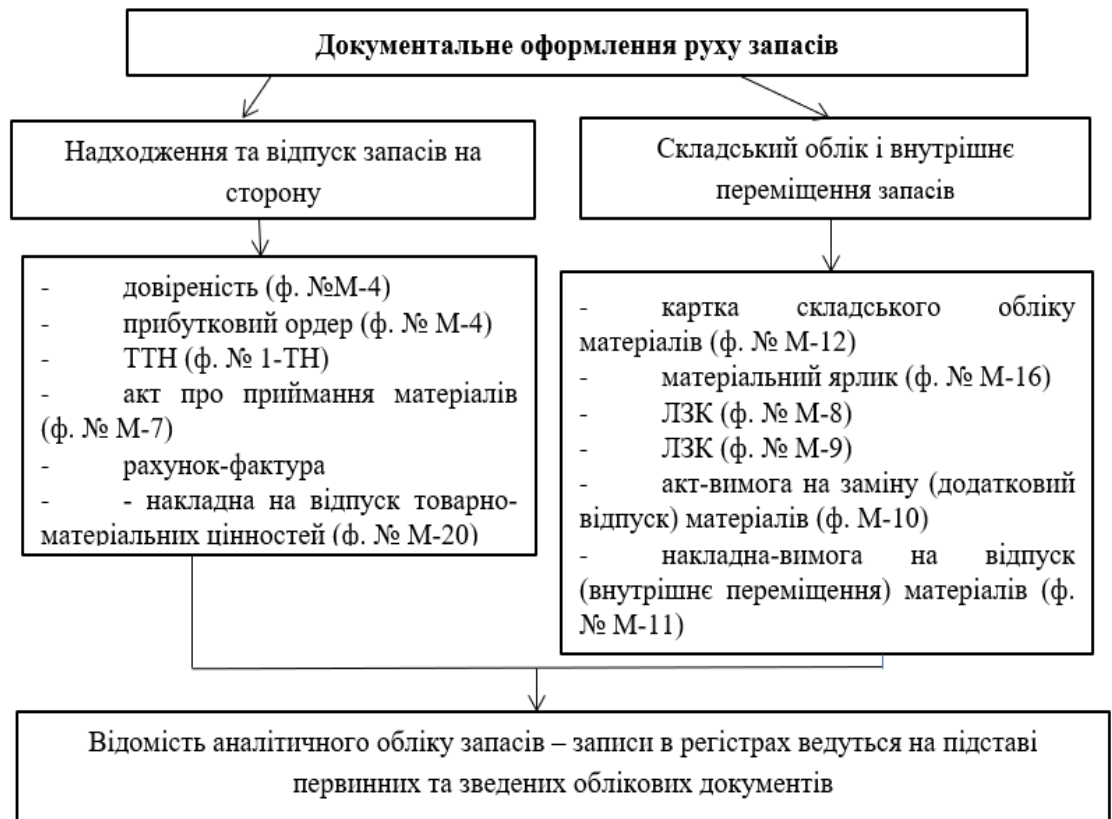

Рис. 2.1 Документальне відображення руху запасів.

Специфічні первинні документи та облікові регістри, що використовуються в ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат» наведено в таблиці 2.1

Таблиця 2.1

Первинні документи та облікові регістри з руху сировини в ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат»

Підготовка сировини	
Первинні документи	Акт на розмороження м'яса; накладна на передачу напівфабрикатів; паспорт засолювання
Облікові регістри	Рапорт виробітку напівфабрикатів для ковбасного та консервного виробництва; накопичувальна відомість обліку обвалювання та жилювання м'яса; книга обліку сировини в засолі
Виробництво ковбасних виробів	
Первинні документи	Акт про брак продукції; акт інвентаризації незавершеного виробництва
Облікові регістри	Зведена накладна на ковбасні вироби і копчення, передана на склад; відомість обліку виробітку готової продукції; розрахунок використання сировини і напівфабрикатів за плановими нормами на фактично виготовлену продукцію; калькуляція собівартості ковбасної продукції

Детальна характеристика форм первинного обліку, що використовуються в ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат» наведено в додатку К.

Аналітичний облік надходження та використання виробничих запасів в ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат» ведеться за видами виробничих запасів, місцями їх зберігання та матеріально-відповідальними особами. Деталізація аналітичного розрізу за найменуванням виробничих запасів відбувається за допомогою карток складського обліку, які розміщують у картотеці відповідно до номенклатури цінника. При цьому кожній номенклатурній позиції присвоюють свій номенклатурний номер, який фіксується у спеціальному реєстрі, де також вказують одиницю виміру та облікову вартість виробничого запасу.

Порядок ведення аналітичного та синтетичного обліку виробничих запасів в ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат» узагальнено за допомогою рис. 2.2:

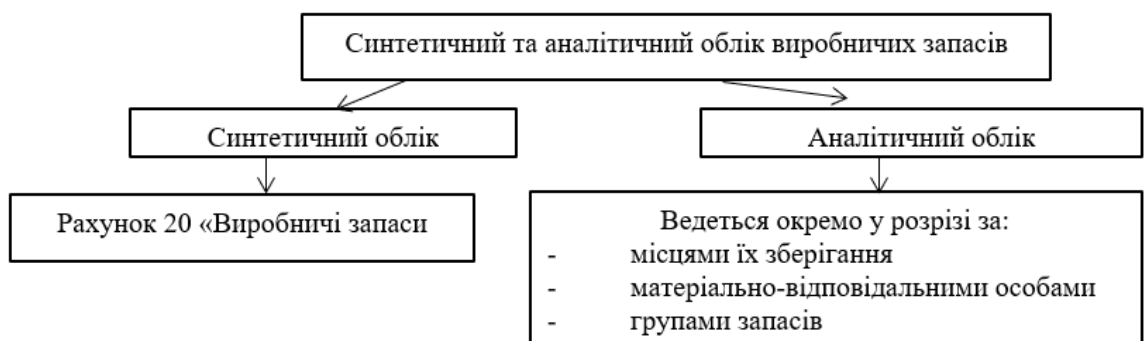

Рис. 2.2 Аналітичний та синтетичний облік виробничих запасів в ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат»

Отже, синтетичний облік виробничих запасів в ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат» ведеться на рахунку 20 «Виробничі запаси». За дебетом рахунку відображається надходження виробничих запасів та збільшення їх вартості в результаті проведеної переоцінки (дооцінка), за кредитом – їх

списання та зменшення їх вартості в результаті проведеної переоцінки (уцінка).

Виробничі запаси, що знаходяться в ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат», але не є його власністю обліковуються на позабалансових рахунках: 022 «Матеріали, прийняти для переробки» та 072 «Невідшкодовані нестачі і витрати від псування».

Для потреб інформаційного забезпечення процесу управління виробничими запасами за рахунком 20 дані деталізуються за допомогою субрахунків, виокремленими в робочому плані рахунків.

Таблиця 2.2

Типова кореспонденція рахунків з обліку надходження та використання виробничих запасів в ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат»

№	Зміст господарської операції	Сума, грн	Кореспонденція рахунків	
			дебет	кредит
1	2	3	4	5
<i>Придбання виробничих запасів за рахунок підзвітних сум</i>				
1	Оприбутковано запаси придбані за рахунок підзвітних сум	9 000	205	372
2	Відображено ПДВ	10800	641	372
<i>Надходження запасів власного виробництва</i>				
3	Оприбутковано виробничі запаси, виготовлені власними силами	52 300	209	23
<i>Безоплатне надходження виробничих запасів</i>				
4	Оприбутковано безоплатно одержані виробничі запаси	1 000	207	74
<i>Оприбуткування надлишків виробничих запасів, виявлених при інвентаризації</i>				
5	Оприбутковано запасні частини, які раніше не обліковувались на балансі	560	207	74
<i>Реалізація виробничих запасів</i>				
6	Відвантажено виробничі запаси	9006	37	74
7	Відображено податкові зобов'язання	1501	74	641
8	Відображено собівартість реалізованих виробничих запасів	5600	90	26
9	Списано дохід від реалізації виробничих запасів	7505	74	79
10	Списано собівартість реалізованих виробничих запасів на фінансовий результат	5600	79	90

Продовження таблиці 2.2

1	2	3	4	5
11	Визначено фінансовий результат	1905	79	44
12	Одержано оплату за реалізовані виробничі запаси		31	37
<i>Вибуття виробничих запасів безоплатно</i>				
13	Передано безоплатно виробничі запаси	15 000	949	203
14	Відображено податкове зобов'язання	3000	949	641
<i>Вибуття виробничих запасів внаслідок виявленої недостачі</i>				
15	Відображено виявлену нестачу виробничих запасів, винних осіб не встановлено	5632	947	205
	Відображено податкове зобов'язання з ПДВ	1126,4	947	641

Вартість виробничих запасів знаходить своє відображення в звітності ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат». Так, в рядку 1100 розділу 2 активу Балансу (форма 1) «Оборотні активи» відображається вартість виробничих запасів за найменшою із двох оцінок: первісною вартістю чи чистою вартістю реалізації. Також у формі 2 «Звіт про фінансові результати» вартість запасів відображається у II розділі в складі елементів витрат (рядок 2500 Матеріальні витрати»)

2.2 Аналіз наявності і використання виробничих запасів

Аналіз виробничих запасів - це процес оцінки та аналізу обсягів та структури запасів, які утримує підприємство для забезпечення неперервності виробництва та задоволення попиту споживачів. Цей аналіз може включати в себе деякі ключові етапи:

1. оцінку рівня запасів - визначення загального обсягу запасів на складі, їх вартості та оборотності;
2. аналіз структури запасів - розгляд різних видів запасів, таких як сировина, матеріали, напівфабрикати, готова продукція тощо. Дослідження того, як ці види взаємодіють та впливають на виробничий процес та фінансовий стан підприємства;
3. оцінку оборотності запасів - визначення періоду, за який запаси перетворюються на готову продукцію або реалізуються. Це допомагає

управлінням виявити ефективність управління запасами та виявити можливість для оптимізації цих процесів;

4. оцінка ризиків та витрат - вивчення можливих ризиків, пов'язаних з утриманням запасів, таких як псування, застарілість запасів тощо. Також враховується вартість утримання запасів, у тому числі витрати на зберігання, страхування та інші витрати;

Аналіз виробничих запасів є важливою складовою стратегії управління запасами підприємства та допомагає забезпечити ефективне використання ресурсів та забезпечення конкурентоспроможності на ринку.

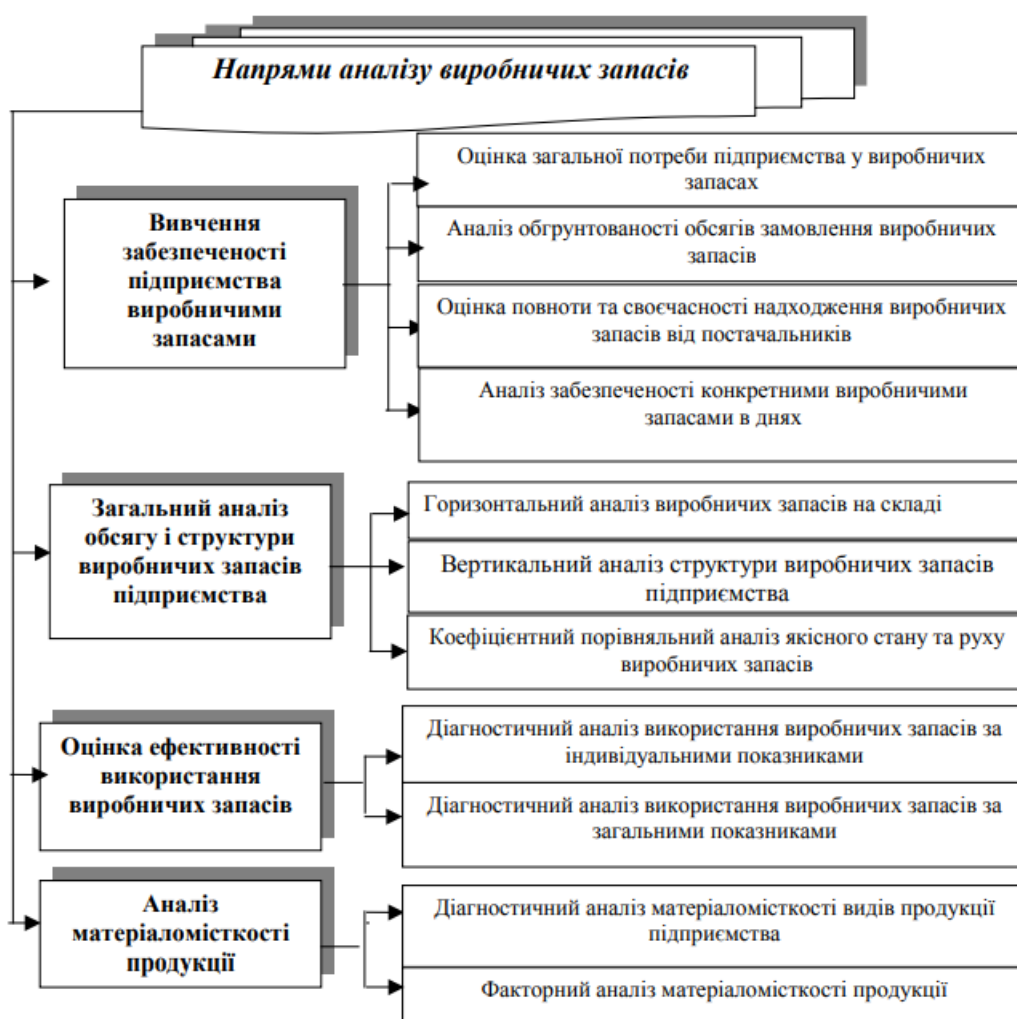

Рис. 2.3 Напрями аналізу надходження та руху виробничих запасів [6]

Аналіз виробничих запасів передбачає використання великої кількості даних. Інформаційна база для проведення аналітичних досліджень щодо

надходження, зберігання та використання виробничих запасів на прикладі ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат» наведена в додатку П.

В структурі собівартості виробів, що одержуються в результаті переробки м'яса матеріальні витрати займають найбільшу питому вагу. На рис. Проілюструємо структуру основних виробничих запасів ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат»:

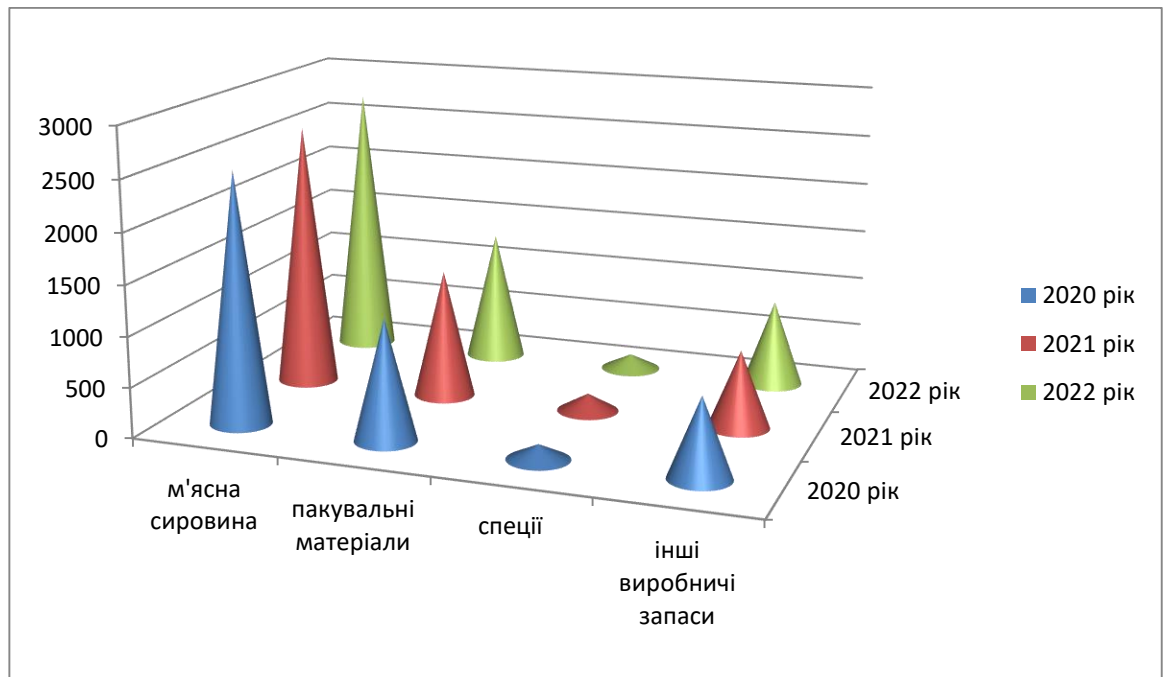

Рис. 2.4 Структура виробничих запасів в ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат» за 2020-2022 роки

Проведемо оцінку ефективності формування виробничих запасів в ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат»:

Таблиця 2.3

Оцінка ефективності формування виробничих запасів в ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат» за 2020-2022 роки

Показники	Роки		Відхилення 2022 від 2020 р (+\/-)
	2020	2022	
Кількість днів періоду (Кд)	365	365	-
Цикл оновлення запасів, рази	19,67	18,01	-1,66
Середній термін (вік) запасів, дні	18	20	2

Як бачимо з таблиці 2.3, цикл оновлення запасів зменшився в 1,66 рази, проте збільшився середній вік запасів на 2 дні. З нашої точки зору керівництву підприємства доцільно було б звернути увагу на порядок розрахунку оптимальної величини запасів, для того щоб підвищити ефективність їх використання.

Для характеристики ефективності використання запасів розрахуємо відповідні показники (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Показники ефективності використання виробничих запасів в ТОВ
«Житомирський м'ясокомбінат»

Показники	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відхилення 2022 р. від 2020 р.	
				(+, -)	%
Матеріаломісткість продукції	0,96	0,89	0,88	-0,08	-8,3
Матеріаловіддача	1,52	1,48	1,60	0,08	5,3
Питома вага матеріальних витрат в собівартості продукції (%)	75,3	80,3	82,3	7,0	9,3

Матеріаловіддача визначається відношенням вартості виробленої продукції на суму матеріальних витрат []. Ефективність використання виробничих запасів в 2022 р. дещо знизилась, порівняно з 2020 р. Це пояснюється в першу чергу зростанням цін на основні види матеріалів, необхідних для виробництва, а також зростанням асортиментного ряду підприємства.

2.3 Удосконалення організації обліку та аналізу наявності та використання виробничих запасів в ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат»

Проведені вище дослідження засвідчили, що в ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат» виробничі запаси формують пріоритетно своєю вартістю собівартість готової продукції. Зокрема сировина, яка використовується у

виробництві м'ясних продуктів, є одним із найважливіших факторів, що визначають собівартість кінцевого результату переробки м'яса. В зв'язку з цим актуальності набуває необхідність підвищення ефективності управління виробничими запасами.

Як відомо, система управління використовує обліково-аналітичну інформацію для прийняття управлінських рішень. Тому необхідною є наявність даних, деталізованої відповідно до інформаційних запитів адміністративного персоналу. З метою удосконалення обліку виробничих запасів пропонуємо запроваджувати в облікову практику ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат» методу «Саме вчасно» - Just-in-Time (JIT, який дозволяє мінімізувати обсяг виробничих запасів, що зберігаються на складах, знижуючи при цьому витрати на їх утримання та уникаючи зупинки технологічних процесів, пов'язаних із переробкою м'яса. Цей підхід допомагає оптимізувати процеси виробництва та скоротити час циклу обороту запасів. Однак необхідно враховувати, що метод JIT вимагає відмінної координації між різними ланками постачання та виробництва, а також надійності постачальників. Крім того, JIT може бути менш ефективним у виробництві змінюваного або нестабільного попиту.

Вивчення практичного досвіду аналізу наявності та використання виробничих запасів в досліджуваному підприємстві засвідчив, що аналітичні розрахунки проводяться не регулярно. Збільшення частоти проведення аналізу ефективності використання запасів дозволяє виявляти можливості для їх оптимізації та покращення виробничих процесів та дає змогу:

1. більш точно прогнозувати зміни попиту попит на продукцію - аналіз в такому випадку дозволяє збирати більший обсяг даних і виявляти тенденції в попиті на продукцію, що допомагає у точнішому прогнозуванні майбутніх потреб на готову продукцію);
2. мінімізувати ризики виникнення дефіциту\профіциту виробничих запасів: регулярний моніторинг наявності виробничих запасів дозволяє

швидше виявляти можливі ризики та приймати відповідні заходи для їх усунення;

3. збільшення частоти проведення аналізу допомагає підприємствам швидше виявляти зміни на ринку та в інших факторах, що впливають на запаси, і реагувати на них вчасно;

4. послідовність проведення аналізу дозволяє підприємствам постійно вдосконалювати свої стратегії управління виробничими запасами, сприяє виявленню ефективних та неефективних підходів в управлінні;

5. регулярний моніторинг наявності виробничих запасів допомагає покращити договірні взаємовідносини з постачальниками шляхом збільшення передбачуваності та стабільності в замовленнях.

У цілому, збільшення частоти аналізу виробничих запасів сприяє більш ефективному управлінню запасами та підвищенню конкурентоспроможності підприємства.

Збільшення частоти проведення аналітичних досліджень обов'язково має гуртуватися на використанні спеціалізованого програмного забезпечення. В ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат» для потреб ведення обліку використовується програма 1 С Підприємство, версія 8.3, яка є російським програмним продуктом. Пропонуємо досліджуваному підприємству обрати вітчизняний аналог програми, яка б повній мірі відповідала інформаційним запитам управління. Одним із варіантів може бути програма BAS Бухгалтерія.

В даній програмі можна вести за складами кількісний або кількісно-сумовий облік. У першому випадку оцінка товарів і матеріалів для цілей бухгалтерського обліку не залежить від того, з якого складу вони отримані. Складський облік можна відключити, якщо у ньому немає необхідності.

В "BAS Бухгалтерії" реєструються дані інвентаризації, які автоматично звіряються з даними обліку. На підставі інвентаризації виявляються надлишки і списуються недостачі. Для кожного складу може бути визначено матеріально відповідальну особу. Водночас для одного складу може бути

призначено одну відповідальну особу. Історія призначення відповідальних осіб зберігається. Інвентаризацію запасів можна зробити як за складом, так і за матеріально відповідальною особою [5].

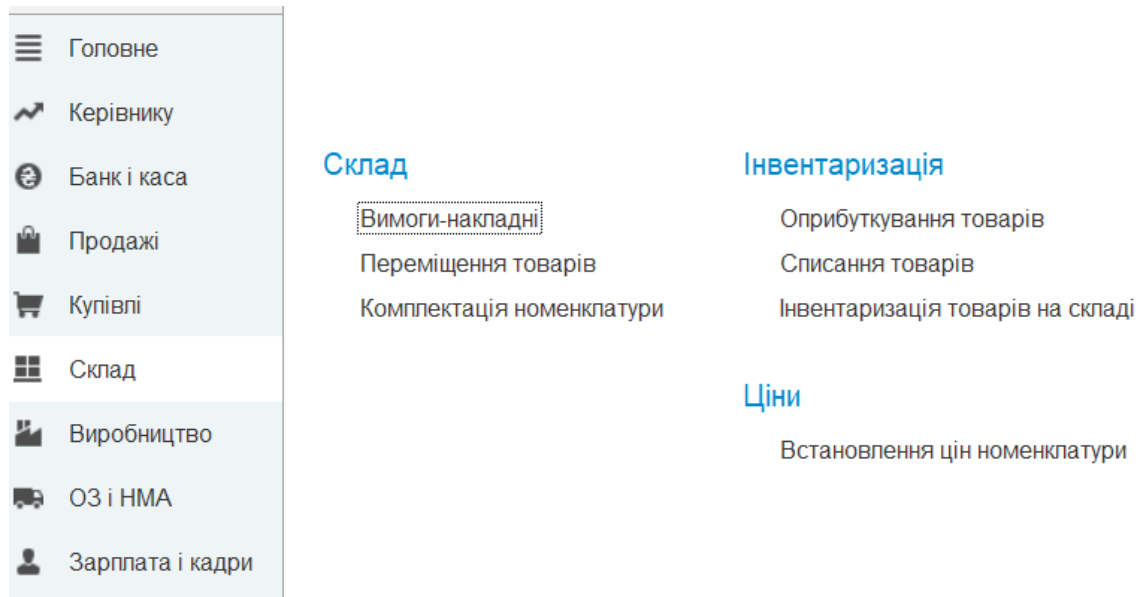

Рис. 2.5 Облік виробничих запасів на складі в програмі ВАФ Бухгалтерія

Підтримуються такі способи оцінки матеріально-виробничих запасів при їх вибутті:

по середньої собівартості;

за собівартістю перших за часом придбання матеріально-виробничих запасів (спосіб ФІФО);

за ціною продажу із застосуванням середнього відсотка націнки (для роздрібною торгівлі).

Для підтримки способів оцінки ФІФО на рахунках обліку матеріально-виробничих запасів ведеться партійний облік. Різні способи оцінки можуть застосовуватися незалежно для кожної організації [27].

Дприбуткування товарів × Надходження товарів і послуг × Надходження товарів і послуг ЛІ00-000001 від 05.02.2024 12:00:01

← → ☆ Облікова політика

Записати та закрити Записати

Застосовується з: 01.12.2023 по 31.12.2024

Організація: ТОВ "Житомирський мясокомбінат" ▼ □

Схема оподаткування: Податок на прибуток і ПДВ ▼ □

Податок на прибуток Друк Запаси ОЗ 8 і 9 клас Виробництво Переділи Загальновиробничі

Запаси

Спосіб оцінки матеріально-виробничих запасів (МВЗ):

За середньої вартості

При проведенні документів вартість списання запасів розраховується за середньої ковзної. При виконанні дії "Коригування фактичної вартості" документа "Закриття місяця", вона коригується до середньої зваженої

За ФІФО

[Параметри оцінки запасів на дату балансу](#)

Оцінка вартості МВЗ при вибутті в особливих випадках

За середньою вартістю:

- Матеріали, прийняті для переробки (рахунок 022)
- Товари в роздрібній торгівлі (в НТТ за продажною вартістю) (рахунок 2822)

За вартістю перших за часом придбавь (ФІФО):

- Товари, прийняті на комісію (рахунок 024)

Рис. 2.6 Формування облікової політики щодо виробничих запасів

За допомогою програми ВАР Бухгалтерія стає можливим централізоване управління запасами, що спрощує управління ними і забезпечує доступ до актуальної інформації для всіх зацікавлених сторін.

ВАР Бухгалтерія дозволяє визначати оборотність виробничих запасів, аналізувати їх рух та швидше виявляти випадки наявності застарілих запаси. Відбувається інтеграція облікової системи із системою управління складом за для автоматичного оновлення інформації про рух товарів та запасів. Програмою акумулюється інформаційний масив для аналізу даних про запаси, стає можливим формування звітів та візуалізація інформації, що допомагає у прийнятті управлінських рішень. Автоматизовані процеси управління запасами у програмі ВАР Бухгалтерія допомагають уникнути помилок та забезпечити точність даних.

На основі використання програми ВАФ Бухгалтерія нами розроблена схема удосконалення обліку виробничих запасів в ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат», що наведена в додатку Р.

Загалом, використання програми ВАФ Бухгалтерія для автоматизації обліку виробничих запасів може значно спростити процеси управління запасами та підвищити ефективність виробництва.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

В ході вивчення теоретичних основ організації обліку наявності та використання виробничих запасів, а також практичних аспектів даного питання на прикладі досліджуваного підприємства нами було зроблено наступні висновки:

1. Під виробничими запасами слід розуміти створені власними силами або придбані матеріальні цінності, які будуть використовуватися підприємством в ході здійсненням ним господарської діяльності. З метою ефективного управління надходженням та використанням виробничих запасів доцільно здійснювати їх класифікаційний поділ. Це дасть змогу підприємствам систематизувати свої запаси залежно від їхнього призначення, використання, термінів зберігання тощо. Правильно налаштована система класифікації дозволяє забезпечити швидкий доступ до необхідних запасів, що в свою чергу сприяє підвищенню продуктивності та ефективності виробничого процесу.

2. Облікова політика є основоположним чинником організації бухгалтерського обліку, виокремлення її елементів є важливим для забезпечення ефективного ведення бізнесу і оптимізації виробничих процесів. Складові облікової політики формуються суб'єктом господарювання самостійно в межах норм чинного законодавча. Основними елементами облікової щодо наявності і використання виробничих засів є: одиниця обліку запасів, порядок розподілу ТЗВ, метод вибуття запасів.

3. Досліджуване підприємство ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат» займає лідируючі позиції серед м'ясопереробних підприємств не лише Житомирської області, але й України в цілому. Про це свідчать показники, що характеризують економічну ефективність господарської діяльності. Так, не дивлячись на зменшення в 2022 році ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат» чистого доходу від реалізації продукції та собівартості реалізованої продукції показники чистого фінансового

результату збільшилися. Так, сума чистого прибутку за досліджуваний період зросла з 7445 тис. грн в 2020 році до 41650 тис грн в 2022 році, що свідчить про ефективність ведення господарської діяльності.

4. Організація обліку наявності та використання виробничих запасів в ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат» регулюється низкою нормативно-правових актів, зокрема НПСБО «Запаси» та наказом «Про облікову політику». Елементи облікової політики, наведені в даному наказі спрямований на задоволення інформаційних запитів управлінського персоналу з метою підвищення ефективності їх використання. До них відносять одиницю обліку виробничих запасів, порядок оцінки запасів при їх надходженні та вибутті, переоцінка виробничих запасів. Узагальнення даних щодо виробничих запасів відбувається за допомогою рахунку 20 «Виробничі запаси». Аналітичний облік ведеться за видами виробничих запасів, місцями їх зберігання та МВО. Деталізація аналітичного розрізу за найменуванням виробничих запасів відбувається за допомогою карток складського обліку, які розміщують у картотеці відповідно до номенклатури цінника.

5. В ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат» аналіз наявності та використання виробничих запасів проводять за такими напрямками: визначення рівня забезпеченості виробними запасами, аналіз обсягу структури виробничих запасів, ефективності їх використання та аналіз матеріаломісткості продукції. Проведені аналітичні розрахунки дають змогу стверджувати, що найбільшу питому вагу в структурі виробничих запасів займає м'ясна сировина, яка і зумовлює високий ступінь матеріаломісткості. Зростання питомої ваги матеріальних витрат в собівартості продукції в 2022 р. оцінюється негативно, оскільки обсяги господарської діяльності залежать від цін на сировину.

6. З метою удосконалення організації обліку та аналізу наявності і використання виробничих запасів пропонуємо:

системою управлінського обліку використовувати метод «Саме вчасно» - Just-in-Time, який дозволить мінімізувати обсяг виробничих

запасів, що зберігаються на складах, знизить витрати на їх утримання, дасть змогу уникнути зупинок технологічних процесів, пов'язаних із переробкою м'яса;

збільшити частоту проведення аналізу ефективності використання виробничих запасів з метою оперативного виявлення можливостей оптимізації обсягу їх зберігання та забезпечення безперебійності виробничого процесу;

за фінансової можливості замінити програму 1:С Підприємство, версія 8.3, яка є російським програмним продуктом на вітчизняний аналог програми BAS Бухгалтерія, що дасть змогу вести детальний облік наявності та руху виробничих запасів, формувати необхідні звітні форми, що сприятиме підвищенню ефективності управління такого виду матеріальних активів. За допомогою програми ВАФ Бухгалтерія стає можливим централізоване управління запасами, що спрощує управління ними і забезпечує доступ до актуальної інформації для всіх заінтересованих сторін.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бурдейна Л. В. Удосконалення методології бухгалтерського обліку виробничих запасів. *Збірник наукових праць Буковинського університету*. Економічні науки. 2017. Вип. 13. С. 126–132
2. Головацька С.І. Особливості обліку і оцінки виробничих запасів підприємств. *Глобальні та національні проблеми економіки*. Вип.5. Миколаївський національний університет ім. Сухомлинського, 2015. С.973-976.
3. Демченко Т. А., Чвертко Л. А. Проблеми обліку виробничих запасів та напрями його удосконалення на підприємстві. *Економічні горизонти*. 2017. № 1. С. 48-56
4. Дерев'яно С. Проблема оцінки матеріальних цінностей в сучасних умовах. *Агрокомпас*. 2008. №11. С. 15—18
5. Дулембова К. О. Автоматизація обліку виробничих запасів. *Управління розвитком*. 2014. № 11. С. 42-44.
6. Жаворонок А.В. Особливості аналізу виробничих запасів на підприємстві. *Молодий вчений*. 2017. № 6 (46). С. 422-426
7. Запаси: Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9, затверджене наказом Міністерства фінансів України N 246 від 20.10.1999, дата оновлення 03.11.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99>
8. Запаси: Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2, дата оновлення 01.01.2012. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_021
9. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: затверджене наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 № 291, дата оновлення 29.07.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>

10. Коваль Л. В. Облікова політика щодо запасів. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2018. № 1. С. 101-110
11. Кудіна О.М. Процесний підхід до організації обліку виробничих запасів підприємства. *Інноваційна економіка*. 2015. № 1. С. 220-226
12. Ловська І.Д. Нормативне регулювання бухгалтерського обліку виробничих запасів спиртової промисловості. *Вісник Житомирського державного технологічного університету*. 2013. №1. С. 124-128
13. Ловська І.Д. Виробничі запаси як облікова категорія: пошук конверційності. *Вісник ЖДТУ*. 2012. № 4(62). С. 137–139.
14. Лопатіна В.В. Економічна сутність виробничих запасів. *Наукові праці. Економіка*. 2012. Випуск 177. Том 189. С. 67-71.
15. Малютяк С. Облік запасів: деякі нюанси застосування П(С)БО та МСБО. *Облік і звітність*. 2015. № 7-8 (236-237). С. 50-53.
16. Новодворська, В.В. Організація обліку товарних запасів та їх відображення в обліковій політиці підприємства. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. № 13, 592-595.
17. Омельницька З. Рух запасів: оформляємо первинні документи. *Баланс*. 2019. № 19. С. 3-12
18. Орлова В. М., Кокошвілі Д. Р. Сучасний стан обліку запасів в Україні: проблеми та шляхи вдосконалення. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2017. № 60. С. 185-191
19. Пилипів Н. Поняття і сутність товарно-виробничих запасів *Економічний аналіз*. 2013. Випуск 12. С. 303-307
20. Поплюйко А.М. Оцінка виробничих запасів при їх використанні. *Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету*. Черкаси: ЧДТУ, 2002. № 1. С.55—63
21. Правдюк Н. Л., Коваль Л. В., Коваль О. В. Облікова політика підприємств: навч. посібник. Київ: «Центр учбової літератури». 2020.—647 с.

22. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.99 р. № 996-XIV, дата оновлення 10.08.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>

23. Про затвердження Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку запасів: затверджене наказом Міністерства фінансів України від 10.01.2007 № 2, дата оновлення 14.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/en/v0002201-07>

24. Пух Л. О. Удосконалення обліку, аналіз та контроль ефективного використання виробничих запасів підприємства. *Фінансові ринки та цінні папери*. 2009. № 19. С. 14–16

25. Рабокoнь Ю.С., Томчук О.Ф. Аналіз ефективності використання запасів на підприємстві. *Фінанси, облік, банки*. № 1 (24). 2019. С. 76-86

26. Савченко Р. О., Савченко Н.М. Запаси: особливості обліку і контролю. *Наукові горизонти*. 2018. № 6 (69). С. 47–52.

27. Савченко Н. М. Актуальні питання формування та обліку виробничих запасів. *Актуальні проблеми сьогодення у сфері фінансів, обліку та аудиту*: зб. тез III-ї Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф., 24–25 трав. 2018 р. – Хмельницький : ХКТЕІ, 2018. С. 223–226.

28. Савченко Н. М., Савченко Р.О. Перманентна інвентаризація: перспективи використання в обліку сільськогосподарських підприємств. *Інноваційна економіка*. 2007. – № 2. С. 153–156.

29. Савченко Р.О., Савченко Н.М. Роль інформаційних технологій в конвергенції фінансового та управлінського обліку. *100-річчя Поліського національного університету: здобутки, реалії, перспективи* : зб. пр. учасн. Міжнар. наук.-практ. конф., 1 листоп. 2022 р. Житомир : Поліський нац. університет, 2022. С. 232–235.

30. Талах Т.А. Оцінка ефективності використання матеріальних ресурсів підприємств хлібопекарської промисловості. *Науковий журнал «Логістика: теорія та практика» Луцького національного технічного університету*. Луцьк, 2012. № 2(3). С. 71—80.

31. Тарасова Г.О., Гулевич С.В. Організація обліку виробничих запасів підприємства та шляхи його удосконалення. *Економіка і суспільство*. Випуск № 15. 2018. С. 896-899
32. Шматковська Т. О. Порівняння методів оцінки запасів в Україні та зарубіжних країнах. *Ключові въпроси в съвременната наука* : матеріали за 12-а междунар. науч. практ. конф. 15–22 април 2016 г. Софія. 2016. Том 3. Икономики. С. 34–36
33. Шендригоренко М.Т., Шевченко Л.Я. Сучасні проблеми організації обліку виробничих запасів на підприємстві та напрями їх вирішення. *Науковий вісник ХДУ*. 2018. № 32. С. 189-192.
34. Яковець Є. О., Свирида О. А. Нормативне регулювання бухгалтерського обліку виробничих запасів на підприємстві. URL: <http://194.44.12.92:8080/jspui/bitstream/123456789/5690/1>

ДОДАТКИ